

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u sastavu: predsjednica Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić i sudije Seada Palavrić i Krstan Simić, na sjednici održanoj 13. decembra 2007. godine, u predmetu broj **AP-927/07**, rješavajući apelaciju **Petra Rođakovića i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine člana 16. stav 2. i stav 4. tačka 5. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija u odnosu na apelante **Petra Rođakovića, Ratka Pavlovića, Cvijetina Savića, Marka Jurića, Branka Božića, Jovana Đorđića, Savu Josića, Đorđa Miškića, Mihajla Radića, Pavla Pejića i Đorđa Stjepanovića**, podnesena protiv presude Kantonalnog suda u Odžaku, broj 002-0-Gž-07-000008 od 13. februara 2007. godine i presude Općinskog suda u Orašju, broj P-18/02 od 11. oktobra 2006. godine, zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija u odnosu na apelanticu **Netku Josić**, podnesena protiv presude Kantonalnog suda u Odžaku, broj 002-0-Gž-07-000008 od 13. februara 2007. godine i presude Općinskog suda u Orašju, broj P-18/02 od 11. oktobra 2006. godine, zato što ju je podnijelo neovlašteno lice.

OBRAZLOŽENJE

1. Petar Rođaković, Ratko Pavlović, Cvijetin Savić, Marko Jurić, Branko Božić, Jovan Đorđić, Savo Josić, Đorđe Miškić, Mihajlo Radić, Pavle Pejić, Đorđe Stjepanović i Netka Josić (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Borislav Pisarević, advokat iz Brčkog, podnijeli su 28. marta 2007. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv

presude Kantonalnog suda u Odžaku (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), broj 002-0-GŽ-07-000008 od 13. februara 2007. godine i presude Općinskog suda u Orašju (u daljnjem tekstu: Općinski sud), broj P-18/02 od 11. oktobra 2006. godine.

2. Apelanti su u periodu od 26. februara do 6. marta 1990. godine protiv „Bosanac“ d.d. Orašje (u daljnjem tekstu: tuženi) podnijeli tužbe Osnovnom sudu u Brčkom, radi isplate duga, zbog neispunjenja obaveza iz Ugovora o proizvodnji, isporuci i otkupu duhana zaključenog 1989. godine, u pogledu ugovorene cijene koju je određivao nadležni državni organ. Iz stanja spisa je vidljivo da su predmetni postupci u toku 1994. godine prekinuti radi ratnih dejstava, a zatim, tokom 2001. godine, dostavljeni Općinskom sudu, kao mjesno nadležnom, na dalji postupak. Apelanti su se u tužbi pozvali na Odluku Saveznog izvršnog vijeća SFRJ (u daljnjem tekstu: SIV), o izmjeni Odluke o zaštitnoj cijeni sirovog duhana roda 1989. godine, koja je objavljena u „Službenom listu SFRJ“, broj 80/89 od 8. decembra 1989. godine u kojoj je utvrđena zaštitna cijena duhana za 1989. godinu koju tuženi nije primijenio prilikom konačnog obračuna međusobnih potraživanja u iznosu od od 125,50 dinara. Apelanti su na glavnoj raspravi promijenili pravni osnov svojih tužbenih zahtjeva, tako što su tražili da se obaveže tuženi da apelantima na ime naknade materijalne štete isplati iznose, koji su precizirani u tužbenim zahtjevima i kreću se od 379,28 KM do 4.917,13 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1990. godine, pa da isplate, kao i da tuženi nadoknadi apelantima troškove postupka.

3. Općinski sud je zatim rješenjem, broj P-18/02 od 7. marta 2003. godine, spojio parnice apelanata zavedene pod novim br. P-25/02, P-35/02, P-37/02, P-39/02, P-53/02, P-55/02, P-59/02, P-64/02, P-69/02, P-90/02 i P-97/02, sa parnicom P-18/02, i odredio da će se spojene parnice voditi pod brojem P-18/02.

4. Presudom Općinskog suda, broj P-18/02 od 11. oktobra 2006. godine, odbijeni su tužbeni zahtjevi apelanata, kojim su zatražili da im tuženi na ime naknade materijalne štete isplati iznose koji su precizirani u tužbenim zahtjevima i kreću se od 379,28 KM do 4.917,13 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1990. godine, pa da isplate, kao i da tuženi nadoknadi apelantima troškove postupka. Apelanti su obavezani da solidarno nadoknade tuženom troškove parničnog postupka, pod prijetnjom izvršenja. Općinski sud je naveo da su apelanti u tužbama i tokom postupka tvrdili da im tuženi nije isplatio u cjelini cijenu duhana prema odluci SIV-a od 8. decembra 1989. godine i da se uvidom u finansijske kartice i obračunom davanja može utvrditi da tuženi nije platio apelantima količine duhana u precizno navedenim iznosima, pa su time apelanti pretrpjeli materijalnu štetu. Apelanti su zatim precizirali visinu tužbenih zahtjeva, tako što su tražili da im tuženi na ime naknade materijalne štete plati novčane iznose izražene u konvertibilnim markama.

Općinski sud je naveo da, cijeneći izvedene dokaze i uvidom u finansijske kartice, nije mogao na ovakav način utvrditi koliko je kilograma duhana tuženi platio apelantima i po kojoj tada važećoj zaštitnoj cijeni duhana, odnosno, koliko kilograma duhana tuženi nije platio apelantima, niti je mogao utvrditi pravno relevantnu činjenicu da li su apelanti pretrpjeli materijalnu štetu i da li je materijalna šteta veća od iznosa koji bi apelanti dobili na ime zatezne kamate, te da nije mogao utvrditi koliko bi iznosila razlika između materijalne štete i zateznih kamata. Općinski sud je odbio tužbene zahtjeve apelanata kao nesnovane, s obzirom da apelanti nisu dokazali visinu svojih potraživanja prema tuženom u važećoj valuti u Bosni i Hercegovini

5. Kantonalni sud je presudom, broj 002-0-Gž-07-000008 od 13. februara 2007. godine, odbio žalbu apelanata kao neosnovanu i potvrdio presudu Općinskog suda, broj P-18/02 od 11. oktobra 2006. godine, te odbio zahtjev punomoćnika tuženog za isplatu troškova žalbenog postupka kao neosnovan. Kantonalni sud je naveo da je prvostepeni sud potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje, te pravilno ocijenio da apelanti nisu dokazali da im tuženi na ime otkupa duhana roda 1989.godine duguje pojedinačno navedene iznose u tužbenom zahtjevu apelanata. Kantonalni sud je dalje naveo da je neosnovan žalbeni navod da se osnovanost i visina tužbenog zahtjeva mogla utvrditi i bez provođenja finansijskog vještačenja, jer su to vještačenje predložili sami apelanti, a i pored toga, isto je bilo neophodno, s obzirom da je tužbeni zahtjev glasio u YU dinarima, pa je nedvojbeno da je jedino vještak mogao iskazati tužbeni zahtjev u važećoj valuti. U pogledu žalbenih navoda da je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo, Kantonalni sud je ocijenio da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je odbio tužbene zahtjeve apelanata, jer iz provedenog postupka je proizašlo da dug koji apelanti potražuju nije utvrđen. Kantonalni sud je dalje naveo da prvostepeni sud nije učinio nikakvu povredu odredaba parničnog postupka. Kantonalni sud je ocijenio neosnovanim i žalbeni navod apelanata da je prvostepeni sud trebao primijeniti odredbe čl. 127. i 388. Zakona o parničnom postupku («Službene novine FBiH» br. 53/03 i 73/05, u daljnjem tekstu: ZPP), konstatujući da u predmetnom slučaju, odredbe navedenih članova nije bilo moguće primijeniti iz razloga što nisu ispunjeni uslovi za primjenu ovog instituta procesnog prava. Kantonalni sud je naveo da prvostepeni sud u predmetnoj presudi nije pravilno označio vrijednost spora spojenih predmetnih parnica, tako da je Kantonalni sud, na osnovu člana 83. a u vezi sa članom 316. ZPP, označio vrijednost spora u ovoj presudi u iznosu od 4.917,13 KM (najveći naznačeni tražbeni iznos u P-37/02.), s obzirom da se radi o odvojenim parnicama koje su spojene zbog ekonomičnosti postupka i zajedničkog rješavanja, a nakon kojeg spajanja svaka parnica je zadržala svoju samostalnost i nisu stvoreni odnosi suparničara.

6. Apelanti smatraju da je pobijanim odlukama povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju. U pogledu prava na pravično suđenje apelanti ističu da nisu tačni navodi Kantonalnog i Općinskog suda da se nije mogla utvrditi osnovanost potraživanja, navodeći da se iz finansijskih kartica moglo tačno utvrditi koliko je kilograma duhana predato od strane apelanata tuženom, koji se duhan morao obračunavati u skladu sa odlukom SIV-a iz 1989. godine. Takođe se žale na postupanje Kantonalnog i Općinskog suda koji su tražili da se predujme troškove vještačenja za utvrđivanje bitnih činjenica koje se odnose na osnovanost i visinu tužbenog zahtjeva za naknadu materijalne štete. Dalje apelanti navode da im je povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju, zbog stava Kantonalnog i Općinskog suda da pri preračunavanju njihovih potraživanja koja su bila iskazana u YU dinarima u konvertibilnu marku, moraju primijeniti propise o konverziji i denominaciji, što bi u potpunosti obezvrijedilo njihova imovinska potraživanja, iz kojeg razloga i nisu predujmili troškove vještačenja u toku postupka. Apelanti takođe navode da su, s obzirom na ovakav stav redovnih sudova, promijenili pravni osnov svojih tužbenih zahtjeva i zahtijevali naknadu štete na temelju člana 278. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, jer propisi o konverziji i denominaciji u potpunosti obezvjeđuju njihova potraživanja i stoga se na iste ne može obračunavati zatezna kamata, a koje su Kantonalni i Općinski sud odbili kao neosnovane.

7. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u odnosu na apelante Petra Rođakovića, Ratka Pavlovića, Cvijetina Savića, Marka Jurića, Branka Božića, Jovana Đorđića, Savu Josića, Đorđa Miškića, Mihajla Radića, Pavla Pejića i Đorđa Stjepanovića, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda glasi:

„Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predložene činjenice ni na koji način ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje Ustavom zaštićenih prava i/ili kada se za stranku u

postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.»

8. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti predmeta, mora utvrditi, između ostalog, i da li su ispunjeni uslovi za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 16. stav 2. Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očigledno neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji, sa dovoljnom jasnoćom, pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke* presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99 i Ustavni sud, odluka broj *AP 156/05* od 18. maja 2005. godine), ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očigledno ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema «opravdan zahtjev» (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *AP 640/04* od 13. septembra 2005. godine i Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vízgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije «žrtva» kršenja Ustavom Bosne i Hercegovine zaštićenih prava.

9. Apelanti se žale da im je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Apelanti tvrde da se iz finansijskih kartica moglo tačno utvrditi koliko je kilograma duhana predato tuženom od strane apelanata, koji se duhan morao obračunavati u skladu s odlukom SIV-a iz 1989. godine, te da nisu morali predujmiti troškove vještačenja da bi se utvrdile bitne činjenice, kako su to tražili Kantonalni i Općinski sud.

10. Ustavni sud konstatuje da su redovni sudovi proveli parnični postupak, izveli dokaze i primijenili važeće materijalno-pravne propise, te odbili tužbeni zahtjev apelanata kao neosnovan, te da su u svojim odlukama naveli valjane razloge na kojima temelje svoju pravnu ocjenu. Nezadovoljstvo apelanata osporenim odlukama u konkretnom slučaju, ne pokreće samo po sebi, pitanja u vezi sa zaštićenim ustavnim pravima ili pravima iz Evropske konvencije. Ustavni sud podsjeća na svoje ranije utvrđene stavove da nije u njegovoj nadležnosti da preispituje zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava, osim u slučajevima u kojima su odluke redovnih sudova povrijedile ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na efektivan pravni lijek i dr.) (vidi odluku Ustavnog suda, broj *AP 150/04* od 17. februara 2005. godine). Ustavni sud, u navodima apelanata i predočenoj dokumentaciji, nije pronašao ništa što bi ukazivalo da su materijalno-pravni propisi proizvoljno primijenjeni na štetu apelanata, niti

da je dokazni postupak zloupotrijebljen na štetu apelanta (vidi odluku Ustavnog suda u relevantno identičnom slučaju, broj AP 271/07 od 26. juna 2007. godine). Ustavni sud dalje naglašava da je prihvatljivost dokaza prvenstveno pitanje koje reguliše domaći zakon i da je opće pravilo da domaći sudovi cijene provedene dokaze. Isto tako, Ustavni sud naglašava da je van njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka redovnih sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom, te da procjenu domaćih sudova zamijeni vlastitom procjenom činjenica. U konkretnom slučaju, Ustavni sud nije mogao zaključiti da postoji bilo šta što bi ukazivalo da su redovni sudovi u ocjeni izvedenih dokaza postupali suprotno odredbama člana 13. ZPP, a prema kojima sud ima diskreciono pravo da temeljem slobodne ocjene dokaza odluči koje će činjenice uzeti kao dokazane. Nadalje, osporene presude sadrže odgovore na sve žalbene navode apelanata kao i ocjenu o primjeni materijalno-pravnih propisa.

11. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da apelanti ne nude činjenice koje bi mogle opravdati tvrdnju da postoji povreda ustavnih prava na koja se pozivaju, budući da ništa ne ukazuje da apelanti imaju «opravdan zahtjev» koji pokreće pitanja iz Ustava Bosne i Hercegovine, te da nije uočljivo ništa što bi predstavljalo naznaku povrede prava apelanata na pravično suđenje, te stoga Ustavni sud smatra da su navodi apelanata o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije očigledno (*prima facie*) neosnovani.

12. Apelanti takođe smatraju da im je osporenim presudama povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelanti se žale na postupanje redovnih sudova u njihovim predmetima, s obzirom na stav suda da se prilikom preračunavanja njihovih potraživanja iskazanih u YU dinarima u konvertibilnu marku, moraju primjenjivati propisi o konverziji i denominaciji, što bi obezvrijedilo njihova imovinska potraživanja i dovelo do kršenja prava na imovinu. Ustavni sud konstatuje da stav sudova koji se temelji na relevantnim propisima o denominaciji i konverziji koji se moraju primijeniti u svim potraživanjima izraženim u YU dinarima, pa i u konkretnom slučaju, ne može smatrati proizvoljnim budući da je Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine», br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05 i 76/06) određeno da je konvertibilna marka zakonito sredstvo plaćanja u Bosni i Hercegovini, a kako su tužbe podnesene 1990. godine, da bi se utvrdila visina potraživanja apelanata neophodno je bilo uzeti u obzir sve promjene valute i njihove denominacije. Do identičnog zaključka Ustavni sud je došao i u ranijim relevantno identičnim slučajevima (vidi odluke Ustavnog suda broj AP 271/07 od 26. juna 2007. godine i broj AP 3442/06 od 13. septembra 2007. godine).

12. Stoga, Ustavni sud smatra da nema ništa što u konkretnom slučaju ukazuje da apelanti imaju «opravdan zahtjev» u vezi sa kršenjem ustavnog prava na imovinu, pa zaključuje da su navodi apelanata o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, očigledno (*prima facie*) neosnovani.

13. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u odnosu na apelanticu Netku Josić, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka 5. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. stav 4. tačka 5. Pravila Ustavnog suda glasi:

«Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

5. apelaciju je podnijelo neovlašteno lice;»

14. Ustavni sud je, na osnovu stanja u spisu, utvrdio da je apelantica umrla 15. juna 2005. godine. Dakle, apelantica je umrla u toku predmetnog postupka pred redovnim sudovima, a apelaciju je u njeno ime podnio njen advokat koji ju je zastupao u postupku pred redovnim sudovima. Ustavni sud podsjeća da je odredbama člana 65. stav 2. Pravila Ustavnog suda predviđeno da će se u slučaju ako apelant umre u toku postupka o apelaciji, postupak obustaviti ukoliko nasljednik u roku od 30 dana od dana smrti ne podnese pismeni zahtjev da preuzima nastavak postupka. Shodno tome, Ustavni sud ne može smatrati dopustivom apelaciju u kojoj se kao apelant navodi lice koje je umrlo prije podnošenja apelacije, a nema dokaza da njeni nasljednici preuzimaju nadležnost za pokretanje apelacionog postupka pred Ustavnim sudom. Ovo bez obzira na činjenicu da advokat umrle na osnovu ranije date punomoći može da je zastupa u parničnom postupku u smislu člana 311. ZPP, jer je postupak pred Ustavnim sudom poseban postupak regulisan Ustavnom Bosne i Hercegovine i Pravilima Ustavnog suda. Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da je apelacija, u odnosu na apelanticu podnesena od neovlaštenog lica .

15. Imajući u vidu odredbe člana 16. stav 2. i stav 4. tačka 5. Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je očigledno (*prima facie*) neosnovana, odnosno ukoliko ju je podnijelo neovlašteno lice, Ustavni sud je odlučio kao dispozitivu ove odluke.

16. U skladu sa članom VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović